

Pirkkala

Pappilan ranta-asemakaavan muutosalueen arkeologinen inventointi 2009

FM Hanna-Leena Salminen

Pirkanmaan maakuntamuseo

Sisällysluettelo

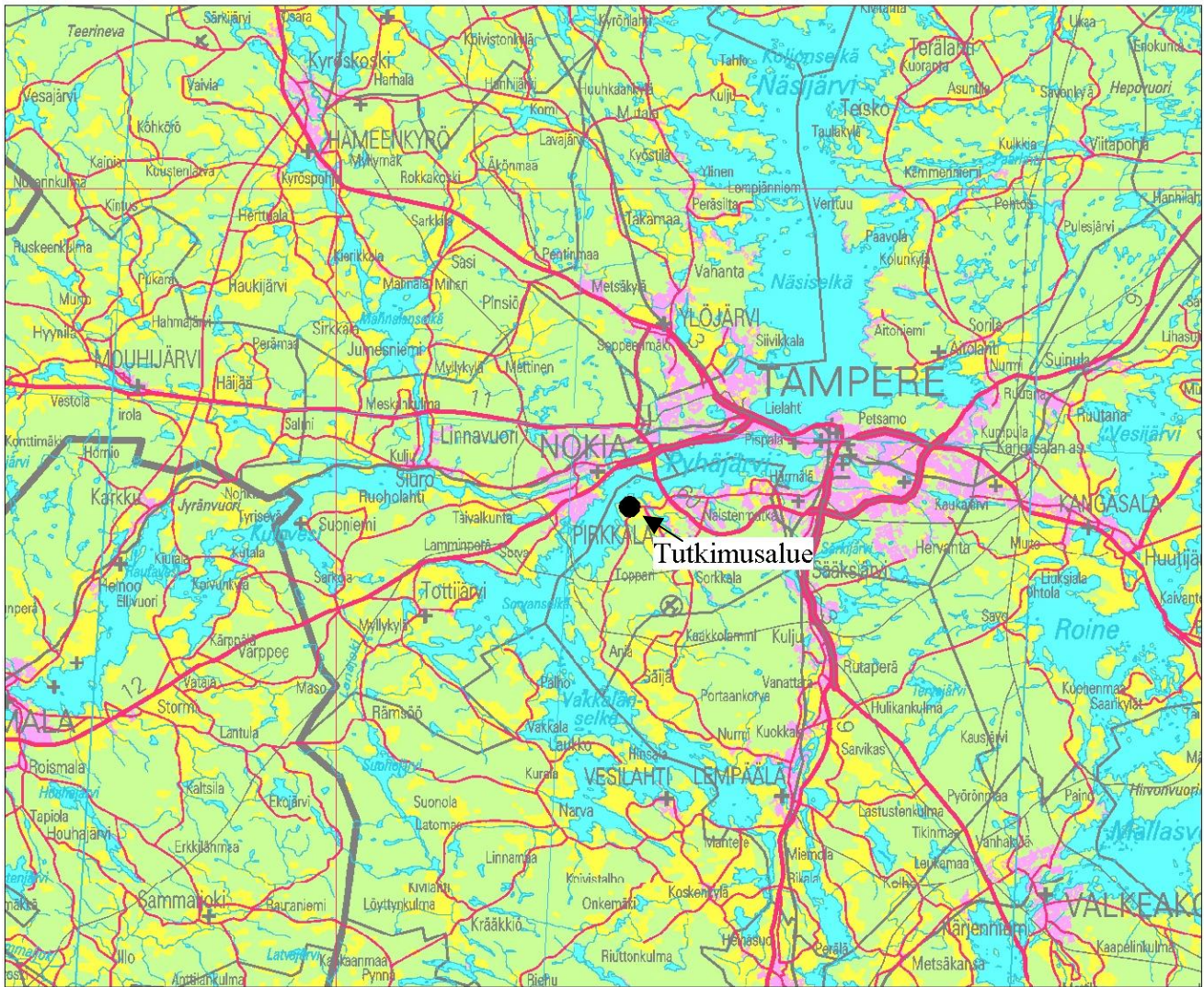
Kartta 1. Tutkimusalueen sijainti.....	3
Kartta 2. Tutkimusalueiden rajaus	4
Johdanto	5
Pirkkalan historiaa	5
Arkeologinen tutkimushistoria	5
Inventoinnin tutkimusmenetelmät	6
Tutkimusalueiden esittely ja inventointihavainnot alueittain.....	7
Alue A	7
Alue B.....	8
Alue C.....	10
Kohdekuvaukset.....	11
1. Pappila (Pappila)	11
2. Pihlajaniemi	21
Tulokset	27
Lähteet	28
Liitteet	28

Pirkkala

Pappilan ranta-asetakaavan muutosalueen arkeologinen inventointi 2009

Kartta 1. Tutkimusalueen sijainti

MK 1:400 000

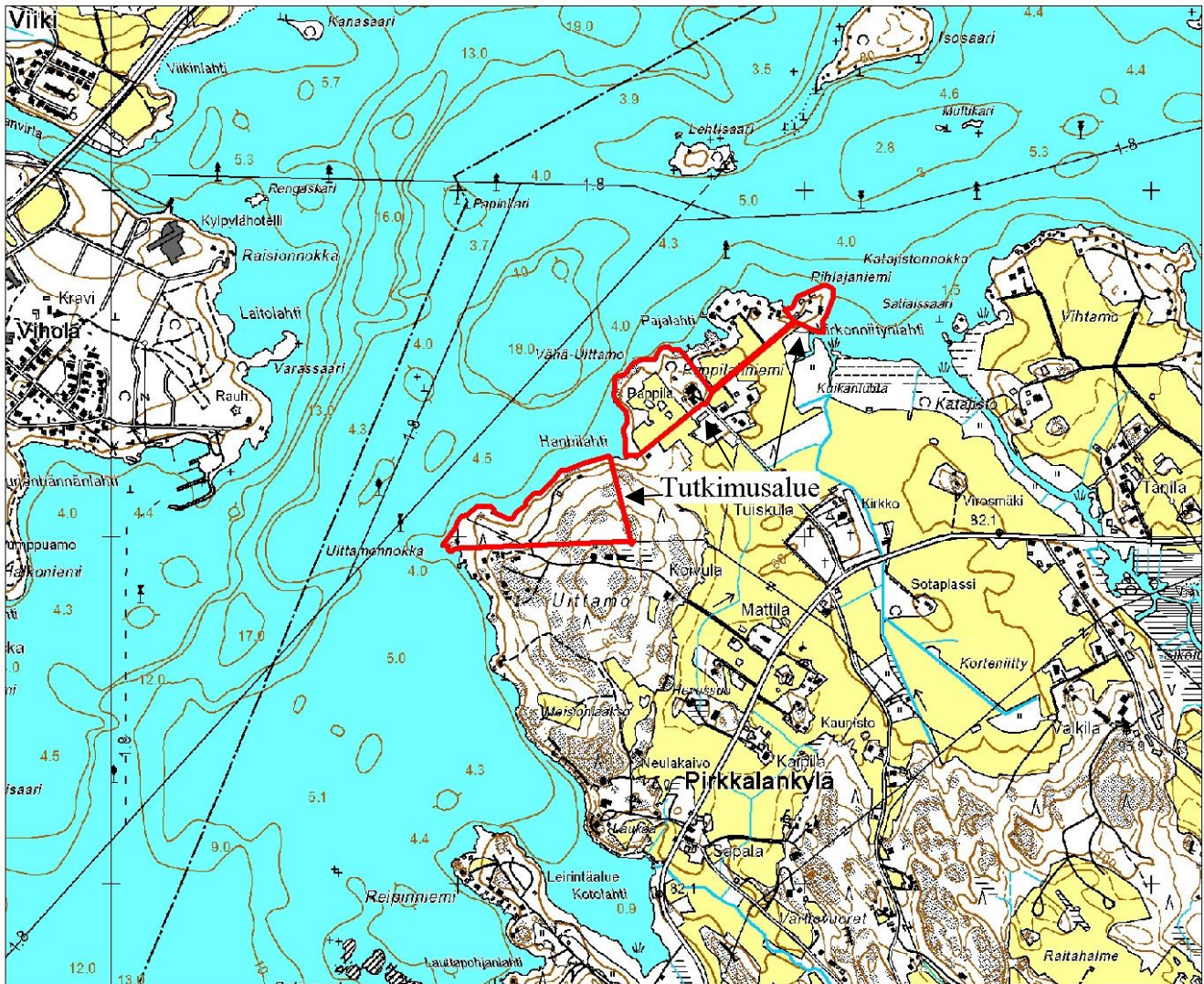
©Maanmittauslaitos, lupa PISA/020/2006 MK 1: 400 000

Pirkkala

Pappilan ranta-asetakaavan muutosalueen arkeologinen inventointi 2009

Kartta 2. Tutkimusalueiden rajaus

PK 2123 05 MK 1: 20 000

Inventoidut alueet rajattuna yhtenäisellä viivalla

©Maanmittauslaitos, lupa PISA/020/2006 Piirt. H-L Salminen

Johdanto

Pirkanmaan maakuntamuseo suoritti arkeologisen inventoinnin Pirkkalan Pappilan, Uittamon ja Pihlajaniemen alueilla syys-lokakuussa 2009. Pirkkalan kunta on laatimassa alueille ranta-asemaakaavan muutosta ja tämä kaavoitustyö edellyttää arkeologisen inventoinnin suorittamista. Inventointialueen läheisyydessä on useita esihistoriallisia löytöpaikkoja, lisäksi etukäteen käytettävissä olevan materiaalin perusteella Pirkkalan vanha pappilan paikka todettiin mahdolliseksi kiinteäksi muinaisjäännökseksi.

Inventoinnin esi- ja jälkitöineen teki FM Hanna-Leena Salminen ja työtä valvoi tutkija Ulla Lähdesmäki Pirkanmaan maakuntamuseosta.

Pirkkalan historiaa

Pirkkalan pitäjä mainitaan ensimmäisen kerran kirjallisissa lähteissä vuonna 1374, mutta pidetään todennäköisenä, että pitäjä on muodostunut jo 1200-luvulla (Saarenheimo 1974: 182). Pirkkalan seurakunnan synty ei myöskään selviä tarkemmin kirjallisesta lähdeaineistosta. Muutamien lähdemainintojen perusteella tiedetään, että seurakunta on ollut olemassa jo hyvin varhaisessa vaiheessa ja siihen on kuulunut laajat alueet kuten hallintopitäjänsäkin. Kangasala mainitaan omana seurakuntana vuonna 1403. Kangasala on ollut tätä ennen osa Pirkkalan seurakuntaa, joten Pirkkalan seurakunnan oltava ainakin tätä vanhempi. (Saarenheimo 1974:182).

Pirkkalan vanhimmasta kirkosta tiedetään, että se paloi vuonna 1540 salaman iskettyä kirkkoon. Historioitsijoiden mukaan kirkko on sijainnut samalla alueella kuin nykyinen Pirkkalan vanha kirkko. Vanhojen karttojen perusteella tiedetään, että Pirkkalan vanha kirkko on sijainnut ainakin 1700-luvulta nykyisellä paikallaan. Pirkkalan seurakunnan pappilan sijainti selviää myös 1700-luvun kartta-aineiston perusteella. Saarenheimon mukaan pappila on todennäköisesti sijainnut samalla paikalla jo keskiajalta lähtien.

Arkeologinen tutkimushistoria

Ensimmäisen kerran Pirkkalan alueen muinaisjäännöksiä kartoitti jo 1800-luvun loppupuolella A.O. Heikel, mutta tuolloin ei kuitenkaan löydetty vielä mitään. Vuonna 1948 Aarni Erä-Esko inventoi laajemmin Pyhäjärven rantoja, käyden myös Pirkkalan puolella. Erä-Esko paikallisti viisi kiinteää muinaisjäännöstä. Erä-Esko suoritti myös kaivauksen Iso-Moision rautakautisella röykkiöalueella. Seuraavan kerran Pirkkalassa inventoivat vuonna 1971 Mirja ja Pekka Miettinen. Inventointi tehtiin

Pirkkalan esihistoria –luvun kirjoittamisen pohjatyöksi Pirkkalan historia -teokseen. Tuolloin löydettiin 13 uutta kiinteää muinaisjäännöstä.

Koko kunnan kattavan perusinventoinnin teki vuonna 1998 Tuija-Liisa Soininen Pirkanmaan maakuntamuseosta. Tuolloin tarkastettiin kaikki entuudestaan tunnetut kohteet ja etsittiin systemaattisesti uusia esihistoriallisen ajan kiinteitä muinaisjäännöksiä. Inventoinnissa tarkastettiin myös lähes kaikki yksittäisten esineiden löytöpaikat. Tuolloin löydettiin nyt inventoidun alueen läheltä, pappilan tontin ja Pihlajaniementien kulmasta, peltoalueelta mahdollisia kvartsi-iskoksia. Lisäksi pappilan tontille tehtiin koekuoppia, joista löydettiin yksi esihistoriallisen tyyppinen saviastian pala ja jonkun verran tarkemmin ajoittamatonta historiallisen ajan asuinpaikalle tyypillistä löytöaineistoa, kuten palanutta savea ja palanutta ja palamatonta luuta.

Tämän jälkeen kunnassa on suoritettu muutamia suppea-alaisia inventointeja ja kaivauksia. Esimerkkinä voisi mainita Museoviraston toimesta tehdyt Tursiannotkon rautakautisen asuinpaikan tutkimukset 1990-luvulla. 2000-luvulla on tehty erityisesti historiallisen ajan muinaisjäännöksiin keskittyneitä inventointeja ja selvityksiä muun muassa Mikroliitti Oy:n ja Pirkanmaan maakuntamuseon toimesta. Historiallisen ajan muinaisjäännösten suojelusta on tullut uudet ohjeet museovirastolta vuonna 2009. Historiallisen ajan muinaisjäännösten kohdalla tuleekin aikaisempia tutkimuksia täydentää, jotta ne vastaavat nykyisiä vaatimuksia.

Inventoinnin tutkimusmenetelmät

Esitöissä asemoitiin Pappilan tilan kartta 1780-luvulta käyttäen MapInfo-ohjelmaa ja kuvankäsittelyohjelmaa. Kartan asemoinnin perusteella määriteltiin alue, jolla pappila ennen 1800-lukua on sijainnut, tämän perusteella tarkastettiin kyseinen alue. Lisäksi vuoden 1998 inventoinnin raportista kerättiin tieto alueella aikaisemmin suoritetuista arkeologisista tutkimuksista. Kenttätyövaiheessa kaikki inventointialueet tarkastettiin silmämääräisesti kauttaaltaan. Potentiaalisille paikoille tehtiin koekuoppia. Kohteet dokumentoitiin valokuvaamalla ja sanallisesti. Kohteet mitattiin mahdollisuuksien mukaan paikoilleen rullamittojen avulla käyttäen rakennuksia kiintopisteinä, lisäksi kohteille saatiin sijaintitieto GPS-paikantimella (MagellanSporTrak).

Kohteiden tiedot tallennettiin Pirkanmaan maakuntamuseon YmpäristöSiiri-tietojärjestelmään, mustavalkonegatiivit ja digitaaliset kuvat luetteloitiin Tampereen museoiden KuvaSiiriin, digitaaliset kuvat on myös tallennettuna KuvaSiiriin, mustavalkonegatiiveja säilytetään Pirkanmaan

maakuntamuseon arkistosta. Löydöt luetteloitiin Kansallismuseon kokoelmiin, esihistoriallisen kohteen osalta päänumero saatiin Museoviraston arkeologian osastolta ja historiallisen ajan kohteen osalta rakennushistorian osastolta. Alkuperäinen tutkimusraportti on Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa ja kopiot Museoviraston arkeologian osaston ja rakennushistorian osaston arkistoissa.

Tutkimusalueiden esittely ja inventointihavainnot alueittain

Inventointialue sijaitsee noin 600 metriä kaakkoon Pirkkalan vanhalta kirkolta ja noin 2 kilometriä lounaaseen Pyhäjärven yli Pirkkalasta Nokialle menevältä Rajasalmen sillalta. Inventoinnissa tutkittiin kolme erillistä aluetta, joihin ollaan laatimassa ranta-asemakaavan muutosta. Eteläisin alue A oli kooltaan noin 500 x 230 metriä. Alueella sijaitsee kolme kesämökkiä. Keskimmäinen alue B on Pirkkalan Pappilan tontti ja se on kooltaan noin 200 x 280 metriä. Tontilla sijaitsee 1800-luvulta peräisin olevia piharakennuksia sekä 1970-luvulla rakennettu leirikeskus. Alue C sijaitsee Pihlajaniementien päässä pappilasta koilliseen. Pihlajaniemi-niminen niemi on kooltaan noin 100 x 145 metriä.

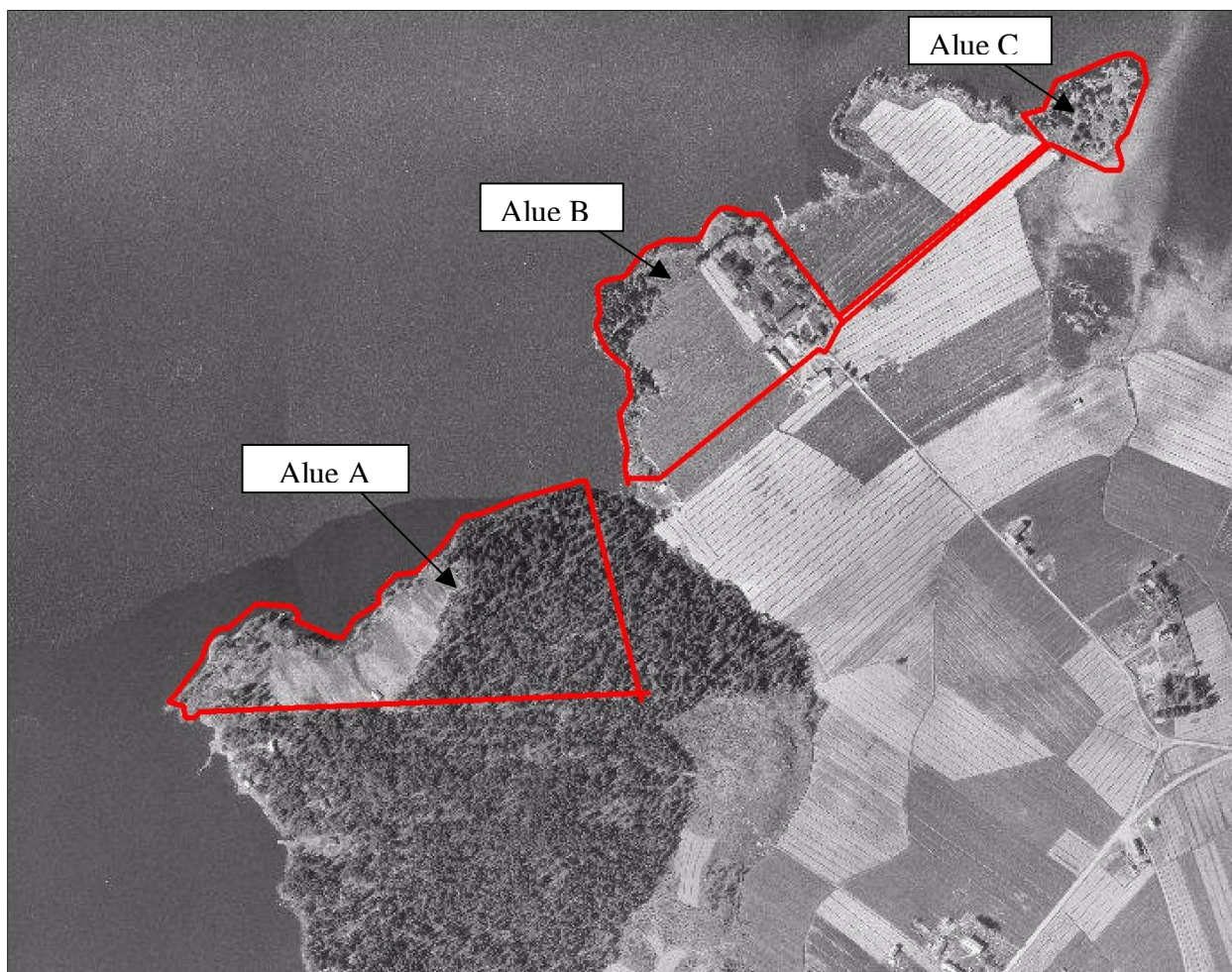
Tutkimusalueiden rannat ovat pääosin melko kallioisia ja kivisiä, rannoilla näkyy myös selvästi vanha rantapenger. Pyhäjärven vedenpintaa on laskettu 1800-luvulla noin 2 metriä.

Alla esitellään alueet tarkemmin sekä lyhyesti kultakin alueelta tehdyt havainnot. Tarkemmat kohdekuvaukset tulevat tämän jälkeen.

Alue A

Alue A on pääosin kallioisella mäellä kasvavaa mänty- ja kuusivaltaista metsää, aluskasvillisuutena on runsaasti varpuja ja sammalta. Lähempänä Pyhäjärven rantaa maaperä on tasaisempaa ja tämä alue on ollut peltoa ainakin vielä 1940-luvulla, kuten seuraavan sivun ilmakuvaista nähdään. Nykyisin rannoilla on muutama kesämökki, lisäksi uusia pientaloja on rakennettu Uittamontien varteen. Kallion päältä havaittiin joitakin epämääräisiä kiveyksiä, mutta nämä tulkittiin luonnonmuodostelmiksi. Mitään havaintoja kiinteistä muinaisjäännöksistä ei tehty

Kuva 1. Ilmakuva inventointialueesta vuodelta 1946. © Tampereen kaupunki. Inventoidut alueet rajattuna yhtenäisellä viivalla.

Alue B

Alue B kattaa niin sanotun pappilan tontin ja sen lounaispuoleisen peltoalueen. Pappilan tontilla on 1800/1900-lukujen vaihteesta ja 1970-luvulta peräisin olevia rakennuksia sekä hedelmäpuutarha lähempänä rantaa rakennusten kaakkoispuolella. Pappilan vanha päärakennus purettiin 1960-1970-luvuilla ja tilalle rakennettiin yksikerroksinen tiilinen asuinrakennus, mutta muita moderneja rakennustoimenpiteitä piha-alueella ei ole tehty. Peltoalueella havaintomahdollisuudet olivat melko huonot, koska peltoa ei vielä oltu kynnetty. Karttojen perusteella pellolla nyt selvästi erottuvat kiviset saarekkeet eivät ole vielä 1900-luvun alkupuolella olleet näin selviä, vaan ne ovat muodostuneet vasta viime vuosikymmeninä koneellisten viljelymenetelmien myötä.

Pieni metsäalue alueen luoteiskärjessä vaikuttaa myös olleen peltoa aikaisemmin, koepistojen perusteella alueen maaperä on savensekaista peltomultaa.

Edellä esitetyt havainnot tukevat vuoden 1998 inventoinnissa tehtyjä havaintoja. Pelto- ja metsäalueilta ei tehty havaintoja kiinteistä muinaisjäännöksistä. Pappilan paikka todettiin inventoinnissa kiinteäksi lain suojaamaksi muinaisjäännökseksi.

Kuva 2. Pappilan pihapiiri vuoden 1946 ilmakuvassa © Tampereen kaupunki. Kuvassa näkyy vielä tien päässä 1800-luvulla rakennettu koillis-lounaissuuntainen pappilan päärakennus ja muokattu puutarha päärakennuksen kaakkoispuolella.

Alue C

Alue C kattaa Pihlajaniemen. Niemessä on tälle hetkellä seurakunnan omistamia rakennuksia. Alueella erottuu hyvin vanha rantapenger. Rakennusten ympäristöä ja niiden välissä sijaitsevaa leikkikentän aluetta on tasoitettu melko voimakkaasti, lisäksi leikkikentän alueelle on ajettu hiekkaa. Alue on tarkastettu myös vuoden 1998 inventoinnissa, tuolloin niemessä oli käynnissä rakennustöitä ja maata oli kaivettu paikoin, eikä näistä kaivannoista tehty kiinteisiin muinaisjäännöksiin viittaavia löytöjä (Soininen 1998:237).

Vuoden 2009 inventoinnissa Niemen itäreunalla havaittiin paikoin esiin pistävässä peruskalliossa kvartsisuoni aivan vanhalta rantaviivalta. Tämän viereen kaivetusta koekuopasta löydettiin mahdollisia kvartsi-iskoksia.

Niemen itäpuolelta Isolammilta Pyhäjärveen kulkevan pienen joen toiselta rannalta tunnetaan useita kivikautisia asuinpaikkoja, joten asutusta alueella on ollut. Lisäksi 1800-luvulla on löydetty muutamia kivikautisia esineitä pappilan pelloilta, kirkon ja pappilan väliseltä alueelta. Nämä on käyty tarkemmin läpi vuoden 1998 inventoinnissa. Havaintoja kiinteistä muinaisjäännöksistä ei tässä inventoinnissa kuitenkaan tehty.

Kohdekuvaukset

1. Pappila (Pappila)

Kunta	Pirkkala
Kylä	Pappila
Kohdenimi	Pappila
Inventointinumero	1
MJ-tyyppi	asuinpaikat
MJ-tyypin tarkenne	pappilat
Ajoitus	historiallinen
Selkeä ajoitus	-
Rauhoitusluokka	2
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	2123 05
Peruskartan nimi	Nokia
X1-koordinaatti	6817 497
X2-koordinaatti	2476 625
Z1-koordinaatti	0080
P1-koordinaatti	6822 252
I1-koordinaatti	3316 730
Koordinaattiselite	Keskikoordinaatit

Kiinteistötiedot

Kiinteistötunnus	604-0411-0001-0021
Kiinteistönimi	Pappila

Tutkimukset

Inventointi Hanna-Leena Salminen 2009

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee Pyhäjärven rannalla noin 650 metriä luoteeseen Pirkkalan vanhalta kirkolta ja noin 2 kilometriä lounaaseen Rajasalmen sillalta. Kohde sijaitsee nykyisten pappilanrakennusten luoteispuolella.

Ennen 1800-luvun alussa tapahtunutta rakennusten siirtoa pappilan rakennukset ovat sijainneet

melko lähellä kallioisen niemen rantaa. Nykyisin alue on osittain umpeenkasvanutta hedelmäpuutarhaa. Alueen maanpintaa on selvästi muokattu ja tasoitettu laajalta alueelta. Paikoin aluskasvillisuutta ei ole juuri lainkaan ja pintapöimintää pystyi tekemään näillä kohdin. Kallioisen niemenkärjen päällä on selvästi kasoissa rakennuksen purkujätettä, jonka alkuperää ja ajoitusta ei inventoinnin puitteissa saatu selville.

Koekuoppien perusteella maa on lähes kaikkialla selvästi ihmisen muokkaamaa humuspitoista hiekan sekaista multaa.

Kohteen kuvaus

Kohde paikallistettiin 1780-luvun kartan perusteella. Kartta-analyysin ja inventoinnin maastotarkastuksen perusteella Pirkkalan vanha pappilan paikka määriteltiin kiinteäksi muinaisjäännökseksi.

Pappila ilmestyy asutuksen yleisluetteloon vuonna 1600-luvun alkupuolella, mutta se on historioitsijoiden mukaan todennäköisesti ollut olemassa jo keskiajalla.

Tuoreemmista historiallisista lähteistä tiedetään, että pappilan rakennukset siirrettiin 1800-luvun alussa kauemmaksi rannasta. Pappilan varhaisempi paikka on siis autioitunut noin 200 vuotta sitten. Tämän jälkeen alue on ollut hedelmätarha, jossa kasvaa vieläkin omenapuita ja marjapensaita. Maanmuokkaaminen on ollut viimeisen 100 vuoden aikana vähäistä, mutta käytöstä jäämisen aikoihin aluetta on todennäköisesti muokattu tasoittamalla ja poistamalla rakennusjäänteitä. Tiilisen 1970-luvulla rakennetun nykyisen pappilan päärakennuksen ja varsinaisesti pappilan muinaisjäännösalueeksi rajatun alueen väliin jäävällä alueella on jäänteitä rakennuksen kivijalasta. Tämä on mahdollisesti myöhäisemmän piharakennuksen jäännös, mutta kyseessä voi olla myös pappilan varhaiseen rakennuskantaan kuuluva jäännös. Tätä aluetta ei kuitenkaan määritely kiinteäksi muinaisjäännökseksi, vaan se suositellaan merkittäväksi kaavaan s-merkinnällä eli suojeltavaksi rakenteeksi.

Havaintomahdollisuudet

Havaintomahdollisuudet olivat hyvät, koska alueelle oli mahdollista tehdä inventoinnissa useita koekuoppia.

Kohteen laajuus

Muinaisjäännösalue noin 42 x 35 metriä

Tämä ei sisällä suoja-aluetta.

Ehdotus suoja-alueeksi

Noin 10 metriä muinaisjäännösalueen ympärille.

Luokitusehdotus

Rauhoitusluokka 2.

Suojelutoimenpiteet kentällä

Kiinteistö on asumaton, eikä seurakunnan edustajia kohdattu inventoinnin aikana.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat

Rantojen käytön osayleiskaava 10.3.1993

Ranta-asemakaavan muutos vireillä.

Suosittelavat jatkotoimenpiteet

Inventoinnin tuloksista tiedottaminen maanomistajalle.

Lähistön kohteet

Pappilanniemen löytöpaikka noin 100 metriä kaakkoon.

Koekuopat

1700-luvun kartan perusteella rajatulle pappilan alueelle tehtiin yhteensä viisi 50 x 50 cm koekuoppaa. Koekuoppien perusteella alueella on selvästi ihmisen muokkaamaa maakerrosta, josta löytyi runsaasti tyypillistä historiallisen ajan esinemateriaalia, kuten palanutta savea, tiilen kappaleita, tasolasia, saviastian paloja ja metalliesineitä ja niiden katkelmia. Löytöaineistossa ei ollut selkeästi moderneja materiaaleja tai esineitä, kuten muovivia tai pullonkorkkeja, mutta ei toisaalta myöskään mitään selkeästi ajoittavaa vanhempaa materiaalia. Toisaalta maakerrokset vaikuttivat niin sanotuilta purkukerroksilta eli ne ovat luonteeltaan sekoittuneita eivätkä paikalleen muodostuneita. On kuitenkin mahdollista, että myös paikoilleen muodostuneita kerroksia alueella on.

Muokatun maakerroksen paksuus vaihteli 50 cm ja 20 cm välillä. Kerros vaikuttaa suhteellisen pienten koekuoppien perusteella melko homogeeniselta, eikä koekuopista erottunut eri konteksteja. Maan koostumus vaihteli kuitenkin eri koekuoppien välillä. Koekuopat kaivettiin noin 10 cm kerroksina ja löydöt taltioitiin kerroksittain.

Koekuoppien sijainti on esitetty yleiskartalla. Alla kunkin koekuopan kuvaus.

Koekuoppa 1

0-50 cm hiekkaisa, hieman humuksen sekainen kerros, paikoin hiiltä

50 - cm kova kuivapintainen ruskea savi

Koekuoppa 2

0-30 cm tumman ruskea humuksen sekaista hiekkaa, joukossa jonkun verran savea

30 - cm kova kuivapintainen ruskea savi

Koekuoppa 3

0-10 cm ruskea humuksen sekainen hiekka

Koekuoppa 3 oli kooltaan noin 30 cm x 30 cm. Se kaivettiin lähelle rantakalliota, paikkaan, jossa selvästi erottuu maansisäisiä kiviä, kivet muodostavat melko suoran rivin. Kuoppaa ei voitu kaivaa kaivettua tasoa syvemmälle, koska kuopasta tuli vastaan kiviä. Koekuopasta 3 löytyi runsaasti tasolasin ja mahdollisesti esinelasin kappaleita. Yksi paloista on selvästi ikkunalasia, se keskimäärin paksumpaa kuin muut löydetyt lasin palat, lisäksi yksi reuna on säilynyt ehjänä ja siinä selvästi nyrhintää. Kyseessä on todennäköisesti pala salmiakin muotoisesta pienestä ikkunaruudusta.

Koekuoppa 4

0-20 cm tumman ruskea multa, joukossa jonkun verran hiekkaa

20 - vaalean ruskea kova kuiva savi

Koekuoppa 5

0-5 cm turve

5 - 50 cm tumman ruskeaa, lähes mustaa mullan sekaista hiekkaa, paikoin hiiltä

50 - cm harmaa kovapintainen savi, saven pinnalla erottui selvästi palamattoman puun ja hiilen paloja.

Muut havainnot

Lisätietoja

Nykyisin pappilan alue toimii seurakunnan leirikeskuksena, tämä toiminta aiheuttaa todennäköisesti vuosittain jonkinlaisia kasvuston raivaus ja maanpinnan muokkaustoimenpiteitä, joten seurakuntaa tulisi informoida alueen muinaisjäännösasemasta mahdollisimman pian.

Löydöt

KM 2009065: 1-20

Digitaalikuvat

KYY 16: 3-11, 24-27 Diar. 9.10.2009

Digitaaliset kuvat on taltioitu Tampereen museoiden KuvaSiiri-tietokantaan ja CD-levylle Pirkanmaan maakuntamuseon arkistoon.

Kartat

Peruskartta 1: 20 000

Yleiskartta 1: 3000

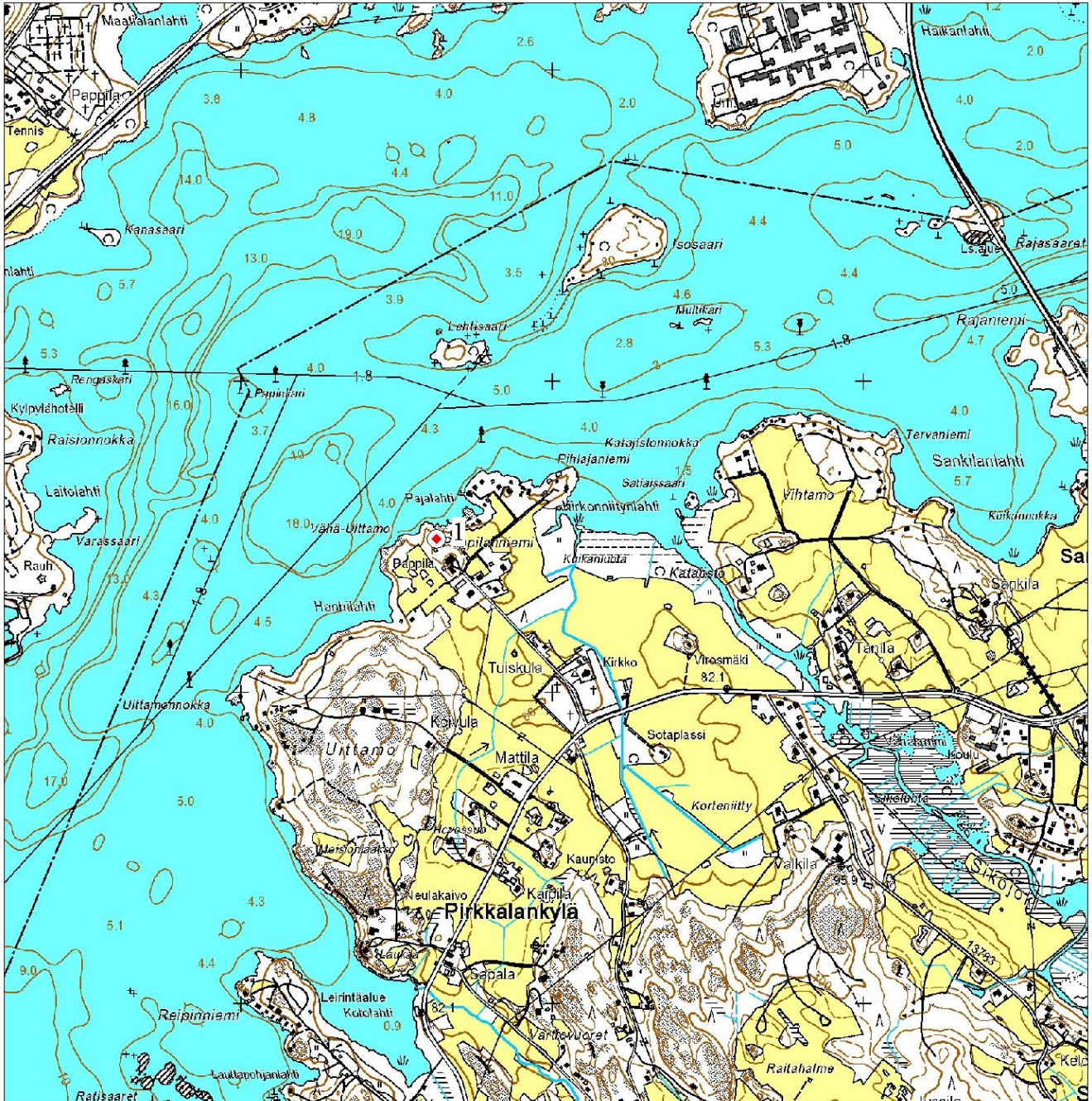
Pappilan isojakokartta MHA Jyväskylä

1. Pappila (Pappila)

asuinpaikat - pappilat

Kohteen sijainti PK 2123 05 Nokia

MK 1: 20 000

©Maanmittauslaitos, lupa PISA/020/2006 Piirt. H-L Salminen

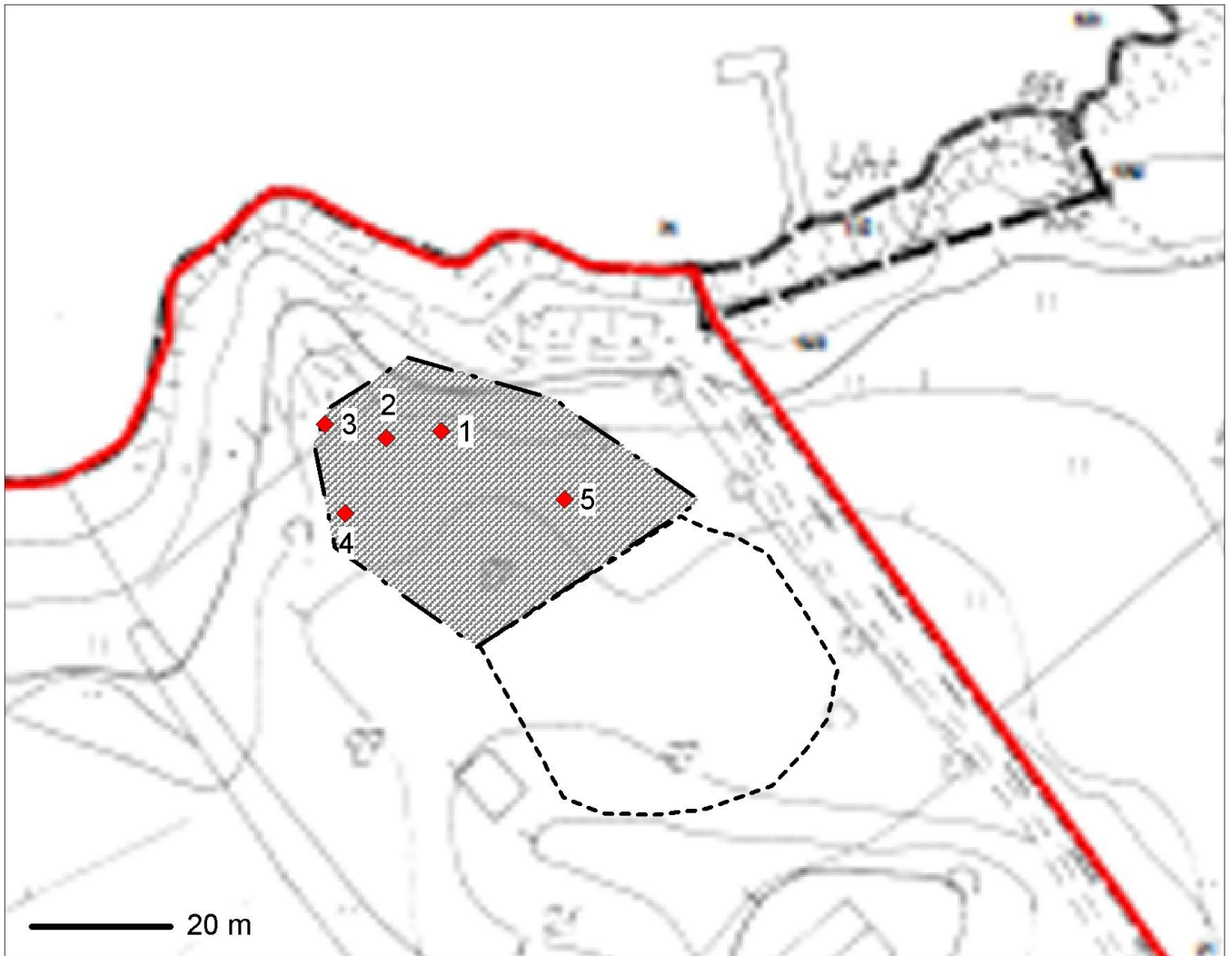

1. Pappila (Pappila)

asuinpaikat – pappilat

Pohjakartta © Pirkkalan kunta (punaisella yhtenäisellä viivalla inventointialueen rajausta)

Piirt. Hanna-Leena Salminen

 Pappila (Pappila) kiinteä muinaisjäännös

 Rakennuksen kivijalan jäännös

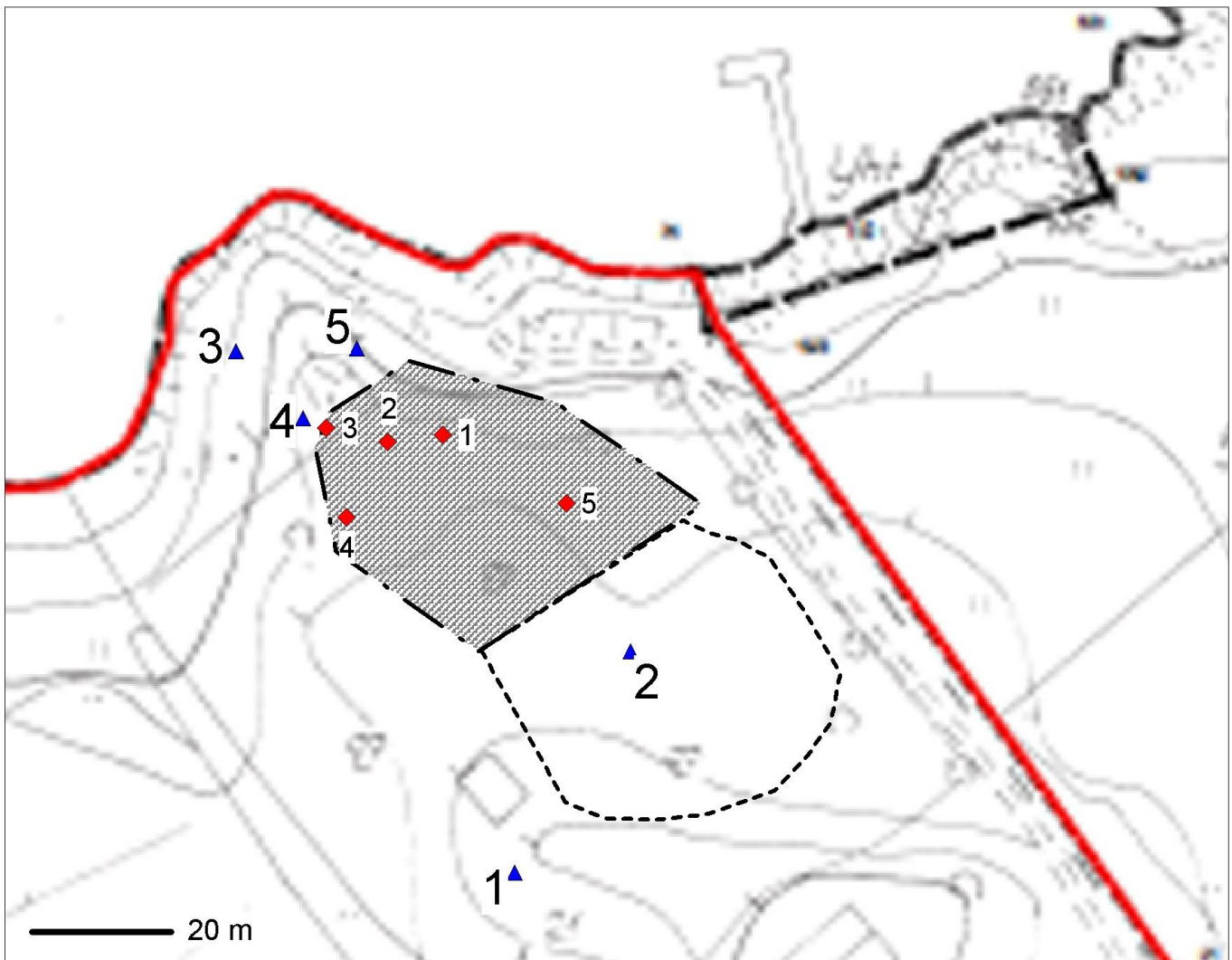
 1 V. 2009 koekuoppa ja sen numero

1. Pappila (Pappila)

asuinpaikat – pappilat

Pohjakartta © Pirkkalan kunta (punaisella yhtenäisellä viivalla inventointialueen raja)

Piirt. Hanna-Leena Salminen

 Pappila (Pappila) kiinteä muinaisjäännös

 Rakennuksen kivijalan jäännös

◆ 1 V. 2009 koekuoppa ja sen numero

▲ 1 V. 1998 koekuoppa ja sen numero

Kuva 3. Ote Pappilan ja kirkon alueen kartasta 1780-luvulta. Pappilan alue ympäröitynä MHA Jyväskylä

Kuva 4. Ote Pirkkalan kartasta vuodelta 1770, Pappilan alue ympäröitynä FHK Pf 73 nr 1b Krigsarkivet

Kuva 5. Pirkkala Pappila (Pappila), yleiskuva Pappilan muinaisjäännösalueesta. Linjakeihäs pystyssä koekuopan 5 kohdalla kuvan oikeassa reunassa. SE-NW
KYY 16: 25 H-L Salminen / Pirkanmaan maakuntamuseo

2. Pihlajaniemi

Kunta	Pirkkala
Kylä	Pappila
Kohdenimi	Pihlajaniemi
Muinaisjäännöstunnus	-
Inventointinumero	2
MJ-tyyppi	löytöpaikat
MJ-tyypin tarkenne	raaka-aineen hankintapaikka
Ajoitus	esihistoriallinen
Selkeä ajoitus	kivikausi
Rauhoitusluokka	-
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	2123 05
Peruskartan nimi	Nokia
X1-koordinaatti	6817 629
X2-koordinaatti	2477 020
Z1-koordinaatti	80 m.mpy
Koordinaattiselite	Koekuopan keskikoordinaatti

Kiinteistötiedot

Kiinteistötunnus	604-0411-0001-0021
Kiinteistönimi	Pappila

Sijainti ja maasto

Kohde sijaitsee Pyhäjärveen työntyvässä koillis-lounaissauntaisessa niemessä noin 580 metriä Pirkkalan vanhalta kirkolta pohjoiseen. Niemi on seurakunnan omistuksessa ja sitä on muokattu melko voimakkaasti. Niemessä on muutamia rakennuksia ja näiden välissä aidattu leikkikenttä. Vanha rantaviiva erottuu maastossa hyvin, rannat ovat paikoin melko kallioiset, kuten myös vanha rantaviiva. Vanha rantaviiva on noin korkeuskäyrän 80 m.mpy. kohdalla.

Kohteen kuvaus

Löydöt tehtiin koekuopasta, joka kaivettiin aivan vanhan rannan päällä olevan kallionpaljastuman viereen. Kallionpaljastumassa näkyi runsaasti kvartssia. Koekuopassa havaittiin runsaasti kvartsin kappaleita, joista osa on varmasti luonnollisesti irronnut viereisestä kiintokalliosta. Osa kvartsin kappaleista tulkittiin iskoksiksi ja ne taltioitiin.

Havaintomahdollisuudet

Maan pinnalle ei näkynyt mitään kiintokalliosta olevaa kvartsisuonta lukuun ottamatta.

Kohteen laajuus

Löydöt tehtiin noin 1 x 1 m koekuopasta.

Suojelutoimenpiteet kentällä

-

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat

Alueelle laaditaan uutta ranta-asemakaavaa.

Lähistön kohteet

Pihlajaniemen länsipuolelta lahden toiselta puolelta tunnetaan useita kivikautisia asuinpaikkoja.

Katajisto 1 650 metriä itään

Katajisto 2 noin 600 metriä kaakkoon

Vähälampi 1,3 kilometriä kaakkoon

Pintapöiminta

Pintapöimintaa ei voitu tehdä.

Koekuopat

Kallion viereen kaivettiin yksi koekuoppa.

0-20 cm ruskeaa hienoa hiekkaa, saven seassa jonkun verran

20-30 cm ruskeaa hienoa hiekkaa, runsaasti kiviä joukossa

Kvartsi-iskoksia tuli 0-20 cm syvyydeltä.

Muut havainnot

-

Lisätietoja

-

Löydöt

KM 37995: 1-3

Näytteet

-

Digitaalikuvat

KYY 16: 12-16, 19-23 Diar. 9.10.2009

Digitaaliset kuvat on taltioitu Tampereen museoiden KuvaSiiri-tietokantaan ja CD-levylle Pirkanmaan maakuntamuseon arkistoon.

Kartat

Peruskarttaote 1: 20 000

Yleiskartta 1: 1000

2. Pirkkala Pihlajaniemi

löytöpaikka

Kohteen sijainti PK 2123 05 MK 1: 20 000

©Maanmittauslaitos, lupa PISA/020/2006 Piirt. H-L Salminen

2. Pirkkala Pihlajaniemi

löytöpaikka

Pohjakartta © Pirkkalan kunta (punaisella inventointialueen rajausta)

Piirt. Hanna-Leena Salminen

Kuva 6. Pihlajaniemi, koepiston 1 laajennus, koekuoppa 1, taso 1, syvyys 10 cm. SE-NW

KYY 16 : 19 H-L Salminen / Pirkanmaan maakuntamuseo

Tulokset

Inventoinnissa löydettiin yksi kiinteä muinaisjäänös ja yksi irtolöytöpaikka. Pirkkalan Pappilan paikka on rauhoitusluokkaan 2 kuuluva kiinteä muinaisjäänös, sen laajuuden, säilyneisyyden ja arvon selvittäminen vaatii lisätutkimuksia. Pihlajaniemestä löydettiin muutamia mahdollisia kvartsi-iskoksia. Kohde tulkittiin mahdolliseksi raaka-aineen hankintapaikaksi, koska löydöt tehtiin kiintokallion vierestä, jossa on laaja kvartsisuoni.

11.12.2009 Tampere

Hanna-Leena Salminen

Lähteet

Painamattomat lähteet

Soininen, Tuija-Liisa 1998. Pirkkala. Arkeologinen perusinventointi 1998. Pirkanmaan maakuntamuseon arkisto.

Pirkkala Pappila kartta 1780-luku Maanmittaushallituksen arkisto Jyväskylä

Finska Handritade Kartor Pf 73 nr 1 vuodelta 1770 Krigsarkivet Ruotsi (kuvannut H. Rantatupa)

Painetut lähteet

Saarenheimo, Juhani 1974. Vanhan Pirkkalan historia. Hämeen kirjapaino Oy. Tampere 1974.

Horsma-aho, Olavi (toim.) 2000. Pitäjäänkertomus Pirkkalan pitäjästä. Kirjoittanut Wilhelm Carlsson. Painettu Huvudstasbladetin kirjapainossa Helsingissä 1869. Uusintapainos ja tutkielma Pirkkala, pirkkalaiset, myytti, tarut ja todellisuus.

Liitteet

Liite 1. Luettelo mustavalkonegatiiveista 3 sivua

Liite 2. Luettelo digitaalisista kuvista 3 sivua

Liite 3. Luettelot kansallismuseon kokoelmiin luetteloiduista esinelöydöistä.

KM 2009065:1-20 5 sivua

KM 37995:1-3 2 sivua

Liite 1. Luettelo mustavalkonegatiiveista

Pirkkala

Pappilan ranta-asemakaavan muutosalueen arkeologinen inventointi 2009

Luettelo mustavalkonegatiiveista

Kuvannut Hanna-Leena Salminen

KYY 23:1-20 Diar. 8.12.2009

Kuvan alanumero	Kuvan aihe	Kuvaus- suunta	pvm 2009
1	Pappilanniemi. Alue, jolta vuoden 1998 inventoinnissa löydettiin kvartsi-iskoksia.	E-W	28.9.
2	Pappilanniemi. Alue, jolta vuoden 1998 inventoinnissa löydettiin kvartsi-iskoksia.	E-W	28.9.
3	Pappila, yleiskuva alueesta, jolla erottuu mahdollinen rakennuksen kivijalka. Vuoden 1998 inventoinnissa alueelle kaivettiin koekuoppa 2.	S-N	28.9.
4	Pappila, yleiskuva alueesta, jolla erottuu mahdollinen rakennuksen kivijalka. Vuoden 1998 inventoinnissa alueelle kaivettiin koekuoppa 2.	S-N	28.9.
5	Pappila, yleiskuva koekuopan 1 alueesta. Taustalla näkyvä punainen rakennus on pappilan vanha sauna. Lapio pystyssä koekuopan 1 kohdalla.	W-E	28.9.
6	Pappila, yleiskuva koekuopan 1 alueesta. Taustalla näkyvä punainen rakennus on pappilan vanha sauna. Lapio pystyssä koekuopan 1 kohdalla.	W-E	28.9.

7	Pappila, yleiskuva koekuopan 2 alueesta. Lapio on pystyssä koekuopan 2 kohdalla.	W-E	29.9.
8	Pappila, yleiskuva koekuopan 2 alueesta. Lapio on pystyssä koekuopan 2 kohdalla.	W-E	29.9.
9	Pappila, yleiskuva koekuopan 3 alueesta. Lapio on pystyssä koekuopan 3 kohdalla.	SW-NE	29.9.
10	Pappila, yleiskuva koekuopan 3 alueesta. Lapio on pystyssä koekuopan 3 kohdalla. Taustalla näkyy tiilinen pappilan päärakennus.	SW-NE	29.9.
11	Pappila, yleiskuva koekuopan 3 alueesta. Lapio on pystyssä koekuopan 3 kohdalla. Taustalla näkyy vanha puinen saunarakennus.	SW-NE	29.9.
12	Pappila, yleiskuva koekuopan 3 alueesta. Lapio on pystyssä koekuopan 3 kohdalla. Taustalla näkyy tiilinen pappilan päärakennus.	SW-NE	29.9.
13	Pihlajaniemi, koekuoppa 1, yleiskuva alueesta. Lapio pystyssä koekuopan kohdalla.	NE-SW	2.10.
14	Pihlajaniemi, koekuoppa 1, yleiskuva alueesta. Lapio pystyssä koekuopan kohdalla.	NE-SW	2.10.
15	Pihlajaniemi, koekuoppa 1, yleiskuva alueesta. Lapio pystyssä koekuopan kohdalla.	NE-SW	2.10.
16	Pihlajaniemi, koekuoppa 1, yleiskuva alueesta. Lapio pystyssä koekuopan kohdalla.	NE-SW	2.10.

17	Pappila, yleiskuva Pappilan muinaisjäännösalueesta. Linjakeihäs pystyssä koekuopassa 5 kuvan oikeassa reunassa.	SE-NW	2.10.
18	Pappila, yleiskuva Pappilan muinaisjäännösalueesta. Linjakeihäs pystyssä koekuopassa 5 kuvan oikeassa reunassa.	SE-NW	2.10.
19	Pappila, yleiskuva Pappilan muinaisjäännösalueesta. Linjakeihäs pystyssä koekuopan 4 kohdalla, kuvan vasemmassa reunassa koekuoppa 3 puukasojen edustalla ja taustalla koekuopat 1 ja 2.	SW-NE	2.10.
20	Pappila, yleiskuva Pappilan muinaisjäännösalueesta. Linjakeihäs pystyssä koekuopan 4 kohdalla, kuvan vasemmassa reunassa koekuoppa 3 puukasojen edustalla ja taustalla koekuopat 1 ja 2.	SW-NE	2.10.

Liite 2. Luettelo digitaalisista kuvista

Pirkkala

Pappilan ranta-asemakaavan muutosalueen arkeologinen inventointi 2009

Luettelo digitaalisista kuvista

Kuvannut Hanna-Leena Salminen **KYY 16:1-27 Diar. 9.10.2009**

Digitaaliset kuvat on taltioitu Tampereen museoiden KuvaSiiri-tietokantaan ja CD-levylle Pirkanmaan maakuntamuseon arkistoon.

Kuvan numero/	Kuvan aihe	Kuvaus-suunta	pvm 2009
1	Pappilanniemi. Alue, jolta vuoden 1998 inventoinnissa löydettiin kvartsi-iskoksia.	E-W	28.9.
2	Pappilanniemi. Alue, jolta vuoden 1998 inventoinnissa löydettiin kvartsi-iskoksia.	E-W	28.9.
3	Pappila, yleiskuva alueesta, jolla erottuu mahdollinen rakennuksen kivijalka. Vuoden 1998 inventoinnissa alueelle kaivettiin koekuoppa 2.	S-N	28.9.
4	Pappila, yleiskuva koekuopan 1 alueesta. Taustalla näkyvä punainen rakennus on pappilan vanha sauna. Lapio pystyssä koekuopan 1 kohdalla.	W-E	28.9.
5	Pappila, yleiskuva koekuopan 1 alueesta. Taustalla näkyvä punainen rakennus on pappilan vanha sauna. Lapio pystyssä koekuopan 1 kohdalla.	W-E	28.9.

6	Pappila, yleiskuva koekuopan 2 alueesta. Lapio on pystyssä koekuopan 2 kohdalla.	W-E	29.9.
7	Pappila, yleiskuva koekuopan 2 alueesta. Lapio on pystyssä koekuopan 2 kohdalla.	W-E	29.9.
8	Pappila, yleiskuva koekuopan 3 alueesta. Lapio on pystyssä koekuopan 3 kohdalla.	SW-NE	29.9.
9	Pappila, yleiskuva koekuopan 3 alueesta. Lapio on pystyssä koekuopan 3 kohdalla. Taustalla näkyy tiilinen pappilan päärakennus.	SW-NE	29.9.
10	Pappila, yleiskuva koekuopan 3 alueesta. Lapio on pystyssä koekuopan 3 kohdalla. Taustalla näkyy vanha puinen saunarakennus.	SW-NE	29.9.
11	Pappila, yleiskuva koekuopan 3 alueesta. Lapio on pystyssä koekuopan 3 kohdalla. Taustalla näkyy tiilinen pappilan päärakennus.	SW-NE	29.9.
12	Pihlajaniemi, koepisto 1 ja viereinen kvartsiesiintymä.	SE-NW	30.9.
13	Pihlajaniemi, koepisto 1, lähikuva viereisestä kalliosta, jossa on kvartsiesiintymä.	SE-NW	30.9.
14	Pihlajaniemi, koepisto 1, lähikuva viereisestä kalliosta, jossa on kvartsiesiintymä.	SE-NW	30.9.
15	Pihlajaniemi, koepisto 1, lähikuva viereisestä kalliosta, jossa on kvartsiesiintymä.	SE-NW	30.9.
16	Pihlajaniemi, koepisto 1 ja viereinen kvartsiesiintymä.	NE-SW	30.9.

17	Uittamo, luonteeltaan epämääräinen kivikko kallion päällä.	S-N	30.9.
18	Uittamo, luonteeltaan epämääräinen kivikko kallion päällä.	S-N	30.9.
19	Pihlajaniemi, koepiston 1 laajennus, koekuoppa 1, taso 1, syvyys 10 cm.	SE-NW	2.10.
20	Pihlajaniemi, koekuoppa 1, yleiskuva alueesta. Lapiro pystyssä koekuopan kohdalla.	NE-SW	2.10.
21	Pihlajaniemi, koekuoppa 1, yleiskuva alueesta. Lapiro pystyssä koekuopan kohdalla.	NE-SW	2.10.
22	Pihlajaniemi, koekuoppa 1, yleiskuva alueesta. Lapiro pystyssä koekuopan kohdalla.	NE-SW	2.10.
23	Pihlajaniemi, koekuoppa 1, yleiskuva alueesta. Lapiro pystyssä koekuopan kohdalla.	NE-SW	2.10.
24	Pappila, yleiskuva Pappilan muinaisjäännösalueesta. Linjakeihäs pystyssä koekuopassa 5 kuvan oikeassa reunassa.	SE-NW	2.10.
25	Pappila, yleiskuva Pappilan muinaisjäännösalueesta. Linjakeihäs pystyssä koekuopassa 5 kuvan oikeassa reunassa.	SE-NW	2.10.
26	Pappila, yleiskuva Pappilan muinaisjäännösalueesta. Linjakeihäs pystyssä koekuopan 4 kohdalla, kuvan vasemmassa reunassa koekuoppa 3 puukasojen edustalla ja taustalla koe- kuopat 1 ja 2.	SW-NE	2.10.
27	Pappila, muinaisjäännösalueen N-puolella sijaitseva purkukasa.	NW-SE	2.10.